

Vahistamise kestus 2015. aastal

Urvo Klopets

Sisukord

1. Metoodika
2. Vahistatute ülevaade
3. Vahistamise asendamine elektroonilise järelevalvega
4. Vahistamise taotlemine kohtueelses menetluses
5. Vahistamise kestus

Eesmärk

Anda ülevaade vahistamise kestusest 2015. aastal ning vahistatute arvust ja struktuurist.

Järeldused

1. Vahistatute arvus ei ole viimastel aastatel olulisi muutusi toimunud. 16.05.2016 seisuga vahi all viibinutest 28% on kahtlustatavad või süüdistatavad narkokuritegudes ning 24% vargustes. 2% vahistatutest on alaealised.
2. Keskmise vahistamise kestus (mediaan) 2015. aastal oli 184 päeva ehk kuus kuud (aritmeetiline keskmine 219 päeva ehk 7,2 kuud). 2013. aastaga võrreldes pikenes vahistamine 3 päeva võrra.
3. Keskmise vahistamise kestus (mediaan) kohtueelses menetluses oli 143 päeva e 4,7 kuud (aritmeetiline keskmine 131 päeva e 4,3 kuud). Kohtumenetluses oli keskmiseks vahistamise kestuseks (mediaan) 60,5 päeva e 2 kuud (aritmeetiline keskmine 112 päeva e 3,7 kuud).
4. Vahistamise asendamine elektroonilise järelevalvega vähenes kaks korda, asendati 14 isiku vahistamine.
5. Kohtueelses menetluses esitatud 1056 vahistamistaotlusest jäeti maakohutute poolt rahuldamata 4% (43), millest omakorda osa (6) siiski kõrgema astme kohtus rahuldati.
6. Üle kahe aasta viibis vahi all 14 isikut, kõige pikem vahistamine kestis 3,2 aastat (1166 päeva).
7. Alates 01.09.2016 võib kohtueelses menetluses hoida kahtlustavat vahi all teise astme kuritegudes senise kuue kuu asemel kuni neli kuud. Üle 4 kuu (120 päeva) viibis teise astme kuritegudes 2015.aastal vahi all 202 kahtlustatavat.
8. Alaealised viibisid vahi all 123 päeva ehk neli kuud (mediaankeskmine).
9. Alates 01.09.2016 võib kohtueelses menetluses hoida alaealist kahtlustatavat vahi all senise kuue kuu asemel kaks kuud. Üle kahe kuu (üle 60 päeva) viibis kohtueelses menetluses vahi all 29 alaealist.

Kriminaalpoliitika analüüs

Nr 4/2016

www.kriminaalpoliitika.ee

www.just.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

1. Metoodika

Kuna vahistamise kestuse osas eraldi päringuvorm puudub, kasutati vahistamise pikkuse leidmiseks peamiselt kahte päringut, mida täiendavalt töödeldi:

1. Vahistatud, kelle kohtueelse menetluse tõkend (kinnipidamine eeluurimiseks; kinnipidamise pikendamine; tõkendi pikendamine) lõppes VanglSe andmetel 2015. aastal.

2. Vahistatud, kelle kohtumenetluse tõkend (kohtu alla andmine, kohtualuse vahistamine) lõppes 2015. aastal. Nende vahistatute puhul, kes ei vabane enne kohtuotsuse jõustumist, arvestatakse vahistamist kuni kohtuotsuse jõustumiseni, mil ta muutub süüdimõistetuks. Seetõttu oleks vahistamise kestus oluliselt erinev juhtudel, mil seda arvestada kuni esimese astme kohtuotsuse tegemiseni.

Erinevalt eelnevatest ülevaadetest on 2015. aasta andmetes kohtueelse menetluse tõkendi puhul arvestatud vaid neid isikuid, kelle kohtueelse menetluse tõkend lõppes 2015. aastal¹.

Eraldi päring tehti hetkeseisuga vahi all viibinud isikute kohta (16.05.2016 seisuga).

Vahistamise kestus antakse kolmes kategoorias:

- 1) Vahistamise kestus kohtueelses menetluses arvestab isikuid, kelle kohtueelse menetluse vahistamine lõppes 2015. aastal (isik võis siiski jääda vahistatuks kohtumenetluses);
- 2) Vahistamise kestus kohtumenetluses arvestab isikuid, kelle kohtumenetluse vahistamine lõppes 2015. aastal (sh isikud, kelle kriminaalasi tagastati prokuratuurile, kuid isik jäi vahistatuks; sh isikud, kes vabanesid küll vahi alt seoses otsuse jõustumisega, kuid jäid kandma karistust);
- 3) Vahistamise kestus tervikuna arvestab isikuid, kelle kohtueelne või kohtumenetluse vahistamine (tõkendid „kinnipidamine eeluurimiseks“, „tõkendi pikendamine“, „kinnipidamise pikendamine“, „kohtu alla andmine“, „kohtualuse vahistamine“) tervikuna lõppes 2015. aastal. Nimetatud juhtudel on arvestatud vahistamise kestust esimesest tõkendist kuni viimase tõkendi lõpuni.

Kohtueelses menetluses ja kohtumenetluses viibitud aega on arvestatud vastavalt sellele, kas isikud konkreetses menetlusetapis viibisid vahi all või mitte. Kui isik viibis sama vahistamise raames kohtueelses või kohtumenetluses vahi all mitu korda (nt vahistati kohtueelses menetluses, saadeti kriminaalasi kohtusse, tagastati uuesti prokuratuuri ning saadeti uuesti kohtusse), on tõkendi kestused liidetud.

Näide

- A võeti vahi alla 01.01.2015 kohtueelses menetluses ning isik anti kohtu alla 01.02.2015. Kohtuotsus jõustus 01.03.2015.

- B võeti vahi alla kohtumenetluses 01.02.2015 ning kohtuotsus jõustus 01.03.2015.

¹ Varem arvestati kohtueelse menetluse tõkendi seas ka neid, kelle kohtueelne vahistamine lõppes enne ülevaate aastat, kuid vahistamine tervikuna lõppes ülevaate aasta sees. Seega oli 2013. aasta valimis näiteks ka isik, kes vahistati 2010. aastal ning kelle suhtes ka kohtueelne menetlus lõppes juba 2010. aastal (asi saadeti kohtusse ja isik jäi vahi alla), kuid kohtumenetluse vahistamine (ja ka vahistamine tervikuna) lõppes otsuse jõustumisega 2013. aastal. Seega ei kajastanud kohtueelse vahistamise kestus tingimata 2013. aastal lõppenud kohtueelset vahistamist.

- C võeti vahi alla kohtueelses menetluses ning vabastati enne kriminaalasja kohtusse saatmist.
- D võeti vahi alla 01.01.2015 kohtueelses menetluses ning isik anti kohtu alla 01.04.2015. Kohtuotsus jõustus 01.03.2016.

Eeltoodud näidete puhul arvestatakse vahistamist kohtueelses menetluses kolme isiku puhul (A, C ja D), vahistamist kohtumenetluses kahe isiku puhul (A ja B). Vahistamise üldise kestuse puhul on arvestatud kolme isiku vahi all viibimise aega (A, B ja C). Kuigi D vabanes kohtueelses menetluses vahi alt 01.04.2015, lõppes tema vahistamine tervikuna alles 2016. aastal ning seetõttu tema vahistamise kestus arvestatakse 2016. aastal lõppenud vahistamisena.

Andmetest eemaldati automaatsete toimingute abil või kriminaalasja materjalidega tutvudes isikud, kelle kirjed olid vigased või ei kuulunud muul põhjusel analüüsi fookusesse. Samuti täiendati/parandati vajadusel andmeid käsitsi (nt ei olnud alati kantud sisse kohtu alla andmise tõkendit, sisestatud tõkendi kuupäev vigaselt jne). Lisaks kõrvutati andmeid kohtute statistika andmetega.

Vahistamiste kestuse sisse ei ole arvestatud järgnevaid isikuid:

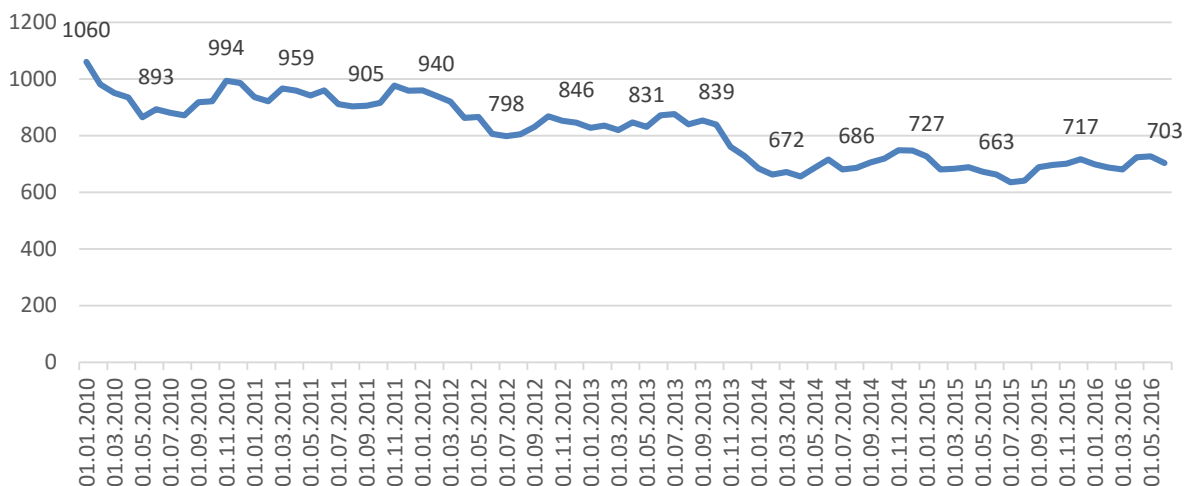
- vahistatud, kelle vahistamine oli seotud katseaja tingimuste täitmata jätmisega;
- vahistatud, kes vahistati seoses rahalise karistuse täitmata jätmise ning taotlusega kohaldada asenduskaristusena vangistust;
- vahistatud, kes vahistati kohtuotsuse kuulutamisel (isikud, kes vahistati kohtusaalis ning asusid karistust kandma enne otsuse jõustumist) kohtusaalis (s.h isikud, kelle suhtes oli kohaldatud kinnipidamist).

Andmetest eemaldati 12 isiku andmed, sest ei olnud võimalik täpselt tuvastada, millal lõppes kohtueelse menetluse vahistamine (isikud asusid kandma karistust ühes kriminaalasjas, kuid jäi ebaselgeks, kas tõkend jäi teises kriminaalasjas kehtima).

Kuigi 2013. ja 2015. aasta vahistatute ülevaates on meetoodilisi erinevusi, on käesolevas ülevaates andmeid siiski võrreldud.

2. Vahistatute ülevaade

Vahistatute arv ei ole viimastel aastatel märkimisväärselt muutunud ning on kõikunud u 100 vahistatu piires. 01.06.2016 seisuga viibis vahi all 703 isikut.

Joonis 1. Vahistatute arv kuu esimesel päeval, 2010-2016 I pa

16.05.2016 seisuga viibis Eestis vahi all 716 isikut (sh isikud, kes vahistati kohtuotsuse kuulutamisel, samuti isikud, kes vahistati seoses katseaja või asenduskaristuse tingimuste täitmata jätmisega). Vahistatutest enam kui poolte (54%) osas oli kriminaalasi kohtueelse menetluse staadiumis. Vahistatutest 56% olid kahtlustatavad, süüdistatavad või süüdi mõistetud esimese astme kuriteos.

Vahistatutest 28% viibib vahi all² seoses narkokuriteo ning 24% vargusega. 16.05.2016 seisuga viibis vahi all 16 alaealist vahistatut, see moodustab 2% kõikidest vahistatutest.

Tabel 1. Vahi all viibivad isikud kuriteoliigi alusel (16.05.2016)

§	Kuritegu	01.07.2015		16.05.2016	
		Isikute arv	Osakaal	Isikute arv	Osakaal
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus	73	11%	60 (alaealisi 1)	8%
§ 183-190	Narkokuriteod	192	30%	203	28%
§ 141-146	Seksuaalkuritegu	24	4%	24 (alaealisi 1)	3%
§ 200, 214	Röövimine ja väljapressimine	69	11%	61 (alaealisi 5)	9%
§ 117, 119-136	Muu isikuvastane kuritegu	48	8%	80 (alaealisi 4)	11%
§ 199	Vargus	137	22%	169 (alaealisi 3)	24%
§§ 201-213, 215-217 ¹	Muu varavastane kuritegu	27	4%	37	5%
	Muu kuritegu	67	11%	82 (alaealisi 2)	11%
Kokku		637	100%	716	100%

² Kuriteoliike on siin ja edaspidi arvestatud tabelis toodud järjekorras. Nt, kui isik on arvestatud mõrva/tapmise juures, ei ole teda arvestatud järgnevate kuritegude puhul jne.

2.1. Alaealised vahistatud

2015. aastal võeti kokku vahi alla 40 alaealist (unikaalseid isikuid oli 36)³. Vahistamistest 35 leidsid aset kohtueelses menetluses, ülejäänud juhtumitel oli tegu vahistamisega kohtuotsuse tegemisel (1), kõrvalehoidumisega kohtumenetlusest (1) ning katseaja nõuete täitmata jätmise ja sellega seotud kriminaalhooldaja erakorralise ettekandega (3). Peamine vahistamisega seotud kuritegu oli röövimine või väljapressimine ja vargus. Kui 2014. aastal vahistati ligi neljandiku võrra vähem alaealisi kui 2013. aastal, siis 2015. aastal vahistatud alaealiste arv oluliselt ei vähenenud. 2013. aastal vahistati 55 (neist 48 kohtueelses menetluses) ja 2014. aastal 42 alaealist (neist 37 kohtueelses menetluses).

Tabel 2. 2015. aastal vahistatud alaealised

§	Kuritegu	Isikute arv
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus	1
§ 183-190	Narkokuriteod	1
§ 141-146	Seksuaalkuritegu	0
§ 200, 214	Röövimine ja väljapressimine	13
§ 117, 119-136	Muu isikuvastane kuritegu	8
§ 199	Vargus	10
§§ 201-213, 215-217 ¹	Muu varavastane kuritegu	3
	Muu kuritegu	4
Kokku		40

Alaealisi vahistati kõige enam Harju ning Viru maakohus, ülejäänud piirkondades oli see vähemalt kaks korda madalam.

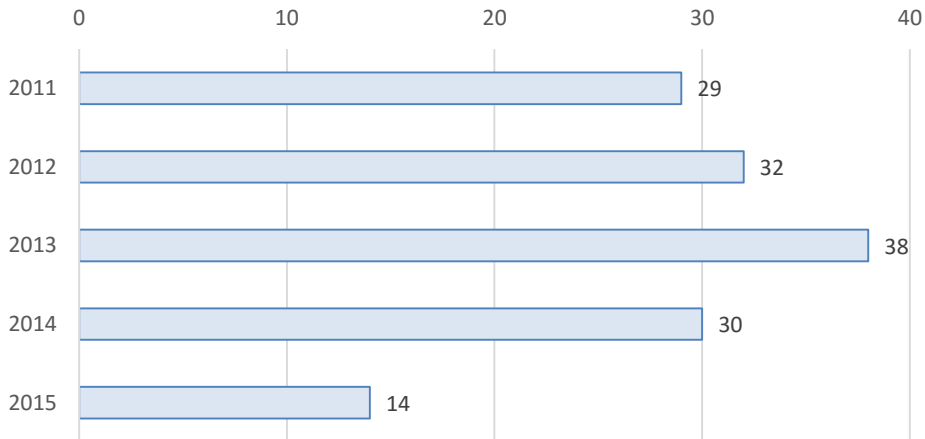
Tabel 3. 2015. aastal vahistatud alaealised maakohu järgi

Maakohus	Vahistatud alaealiste arv
Harju maakohus	17
	13
Viru maakohus	(sh 2 seoses katseaja mittetäitmisega ning üks vahistamine kohtusaalis otsuse kuulutamisel)
Tartu maakohus	6
	4
Pärnu maakohus	(sh 1 seoses katseaja tingimuste mittetäitmisega)

³ Kuna vahistamised toimusid erinevates menetlusstaadiumites, on järgnevatel andmetel kajastatud ka korduvaid isikuid.

3. Vahistamise asendamine elektroonilise järelevalvega

Kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 137¹ kohaselt on võimalik kahtlustatava, süüdistava või prokurööri taotlusel asendada vahistamine elektroonilise järelevalvega. Vahistamise asendamine elektroonilise järelevalvega püsis 2011-2014 stabiilsena, kuid langes 2015. aastal võrreldes eelnenud aastatega enam kui kaks korda: aasta jooksul asendati vahistamine elektroonilise järelevalvega vaid 14 isikul.

Joonis 2. Vahistamise asendamine elektroonilise järelevalvega, 2011-2015

4. Vahistamise taotlemine kohtueelses menetluses

4.1. Taotlused

Prokuratuur esitas kohtueelses menetluses⁴ 2015. aastal maakohtutele 1056 taotlust⁵ kahtlustatava vahistamiseks. 4% vahistamistaotlustest jäeti kohtu poolt rahuldamata, kolmel juhul loobus prokurör taotlusest enne taotluse arutamist. Taotlustest 7% olid sellised, mil isiku asukoht oli teadmata või viibis/elas isik välisriigis (seega oli isik neil juhtudel suure tõenäosusega asunud menetlusest kõrvale hoiduma).

Tabel 4. Kohtueelses menetluses esitatud vahistamistaotluste rahuldamine maakohtute poolt, 2015

Määruse resolutsioon	Taotluste arv
Taotluse rahuldamine	1010
Taotluse rahuldamata jätmine	43
Läbi vaatamata (taotlusest loobumine)	3
Taotlusi kokku	1056

Ligi pool taotlustest esitati Põhja ringkonnaprokuratuuri ning viiendik Viru ringkonnaprokuratuuri poolt.

Tabel 5. Kohtueelses menetluses vahistamistaotluste esitamine prokuratuuride kaupa, 2015

Prokuratuur	Taotluste arv	Taotluste arv
Põhja ringkonnaprokuratuur	499	47%
Lõuna ringkonnaprokuratuur	172	16%
Lääne ringkonnaprokuratuur	112	11%
Viru ringkonnaprokuratuur	202	19%
Riigiprokuratuur	71	7%
Taotlusi kokku	1056	100%

Võrreldes vahistamistaotluste osakaalu kõikidest taotlustest registreeritud kuritegude jaotumisega piirkonniti, on osakaalud üldiselt madalamad või samad. Vaid Viru ringkonnaprokuratuuris on vahistamistaotluste osakaal suurem samal perioodil piirkonnas registreeritud kuritegude osakaalust (siiski mõjutab tulemusi asjaolu, et riigiprokuratuuril territoriaalselt piirkonda määratud ei ole ning need kajastuvad ringkondades registreeritud kuritegudes).

Tabel 6. Registreeritud kuriteod prokuratuuri tööpiirkonna alusel, 2015

Piirkond	Registreeritud kuritegude arv	Osakaal
Põhja ringkonnaprokuratuur	16339	50%
Lõuna ringkonnaprokuratuur	6811	21%
Lääne ringkonnaprokuratuur	3689	11%
Viru ringkonnaprokuratuur	5581	17%
Määratlemata	155	0%

⁴ Kuigi vahistamine võib leida aset ka kohtumenetluses, siis neid vahistamisi siinkohal ei analüüsita.

⁵ Taotlustest kolmel juhul olid E-Toimikus topeltkirjed.

4.2. Vahistamata jätmine

Maakohtutes 2015. aastal rahuldamata jäetud 43 vahistamistaotlusest 2/3 moodustasid Põhja ja Viru ringkonnaprokuratuuri taotlused. Maakohtu määrustest omakorda kuuendik tühistati ning vahistamistaotlus rahuldati (neist ühel juhul tühistas riigikohus omakorda ringkonnakohtu määruse).

Tabel 7. Maakohtu poolt rahuldamata jäetud kohtueelses menetluses esitatud vahistamistaotluste arv, 2015

Prokuratuur	Rahuldamata taotlused	II astme kohtu poolt maakohtu määrus tühistatud ning taotlus rahuldatud
Põhja ringkonnaprokuratuur	13	2
Lõuna ringkonnaprokuratuur	9	2
Lääne ringkonnaprokuratuur	5	1 ⁶
Viru ringkonnaprokuratuur	15	1
Riigiprokuratuur	1	1

Kahtlustatava või süüdistatava võib vahistada KrMS § 130 lõike 2 kohaselt juhul, kui ta võib kriminaalmenetlusest kõrvale hoiduda või jätkuvalt toime panna kuritegusid. Riigikohtu praktika kohaselt⁷ peab kohus lugema tuvastatuks nii põhjendatud kuriteokahtluse kui vahistamisaluse olemasolu. Enam kui pooltel juhtudel keelduti vahistamisest seoses vahistamise aluse puudumisega (põhjendatud kuriteokahtlus olemas). Ligi viiendikul juhtudest (N=8) jäeti vahistamine kohaldamata seoses põhjendatud kuriteokahtluse puudumisega. Lisaks jäeti mitmed kahtlustatavad vahistamata juhul, mil vahistamise alus oli küll olemas, kuid kohus pidas vahistamist ebaproportsionaalseks (sh kaks alaealist) või kuriteo ühiskonnaohtlikkust väikeseks. Üks kahtlustatav jäeti vahistamata, sest isikule ei olnud määratud kaitsjat. Vähemalt seitse vabadusse jäetud isikust siiski hiljem vahistati või kuulutati tagaotsitavaks seoses uue kuriteo toimepanemise või menetlusest kõrvalehoidumisega.

4.3. Tõkendi pikendamine peaprokuröri taotlusel

Peaprokurör esitas 2015. aastal kohtule 26 taotlust vahistamise pikendamiseks üle kuue kuu (neist ühel juhul oli tegu taotlusega pikendada elektroonilise järelevalve kohaldamist vahistamise asendamisenä üle kuue kuu). Maakohus rahuldab kõik 26 taotlust, ühel juhul tühistas kõrgema astme kohus vahistamise pikendamise ning isik vabastati.

⁶ Riigikohus tühistas ringkonnakohtu määruse ning vahistatu vabastati.

⁷ Vt nt 20.05.2008 RKKKm nr 3-1-1-30-08 ja 10.01.2013 RKKKm nr 3-1-1-127-12 p 7.

5. Vahistamise kestus

Vahistamise kestuse peatükis käsitletakse vahistatuid, kelle vahistamine kohtueelses menetluses, kohtumenetluses või tervikuna lõppes 2015. aastal.

5.1. Vahistamise kestus kokku

2015. aastal vahi alt vabanenud isikud⁸ viibisid vahi all keskmiselt 184 päeva (mediaankeskmine) ehk kuus kuud (arvestatud on nii kohtueelse kui kohtumenetluse vahistamist kokku).⁹ Võrreldes 2013. aastaga on vahistamise pikkus kasvanud keskmiselt 3 päeva võrra.

Kõikidest vahi alt vabanenutest umbes pooled viibisid vahi all kahtlustatavana/süüdistatavana esimese astme kuriteos, sarnane oli osakaal ka kohtueelses ja kohtumenetluses.

Tabel 8. Vahi alt vabanenute jaotus kuriteo raskusastme järgi

	Kõik vahi alt vabanenud	Kohtueelne menetlus	Kohtumenetlus
Esimene aste	50% (520)	52% (481)	52% (473)
Teine aste	50% (517)	48% (452)	48% (445)
Kokku	100% (1037)	100% (933)	100% (918)

Üle kahe aasta viibis vahi all 14 isikut. Pikim lõppenud vahistamine kestis 3,2 aastat (1166 päeva).¹⁰ Üle kahe aasta vahi all viibinud isikutest kaks vabanes õigeksmõistva kohtuotsusega¹¹ (isikud viibisid vahi all vastavalt 1166 ja 858 päeva).

Tabel 9. Üle kahe aasta vahi all viibinud isikud

Kvalifikatsioon	Vahi all kohtueelses menetluses	Vahi all kohtu- menetluses	Vahi all kokku	Vahistamise algus	Kohtu alla andmine	Esimene kohtuotsus	Vahistamise lõpp (sh otsuse jõustumine, mitte tegelik vabanemine)
KarS §114, 414, 415	177	990	1166	30.07.2012	22.01.2013	21.06.2013	08.10.2015
KarS §184, 255,392	452	455	906	27.11.2012	21.02.2014	05.05.2015	21.05.2015
KarS §184, 256,392	451	455	905	28.11.2012	21.02.2014	05.05.2015	21.05.2015
KarS §184, 256,392	451	447	897	28.11.2012	21.02.2014	27.04.2015	13.05.2015
KarS §113	183	676	858	10.06.2013	09.12.2013	20.03.2014	15.10.2015
KarS §178, 333, 334, 340, 347, 394	319	537	853	09.04.2013	03.06.2014	29.07.2015	09.08.2015
KarS §113,199	178	675	852	29.06.2013	18.12.2013	21.01.2015	28.10.2015
KarS §121, 199, 203, 274, 275, 404,	167	650	816	19.01.2013	04.07.2013	31.10.2014	14.04.2015
KarS §184	180	623	802	09.11.2012	07.05.2013	03.03.2013	19.01.2015
KarS §184,328	175	623	797	14.11.2012	07.05.2013	03.03.2013	19.01.2015

⁸ N=1037

⁹ Vahistamise aritmeetiline keskmine oli 219 päeva ehk 7,2 kuud.

¹⁰ Isik mõisteti pärast riigikohtu poolt otsuse osalist tühistamist ning tagastamist maakohtule õigeks ning vabastati. Tegu on käimasoleva menetlusega, milles süüdistatav on tänaseks ringkonnakohtu poolt taas süüdi mõistetud.

¹¹ Neist ühel juhul mõisteti isik siiski kõrgema astme poolt süüdi, kuid lõplik otsus pole veel jõustunud.

KarS §114	177	605	781	22.07.2013	14.01.2013	06.01.2015	10.09.2015
KarS §141, 142, 146, 179	174	601	774	26.04.2013	16.10.2014	13.10.2014	08.06.2015
KarS §184, 256,392	325	431	755	03.04.2013	21.02.2014	27.04.2015	27.04.2015
KarS §121, 141, 214, 323	148	605	752	14.05.2013	08.10.2013	21.11.2014	04.06.2015

5.2. Vahistamise kestus kuriteoliigiti¹²

Vahistamine on pikem esimese astme kuritegudes, teise astme kuritegudes on see mõne kuu võrra lühem. Kuriteoliigiti kestab vahistamine kõige kauem tapmise, mõrva ning raske tervisekahjustuse kuritegudes.

Tabel 10. Vahistamise kestus kuriteoliigi alusel

§	Kuritegu	Vahistamise kestus (mediaan kuudes)	Vahistamise kestus (aritmeetiline keskmine kuudes)
Esimese astme kuriteod (N=520)		7,6	9,3
Teise astme kuriteod (N=517)		4,7	5,0
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus (N=57)	14,1	14,8
§ 183-190	Narkokuriteod (N=296)	7,3	8,7
§ 141-146	Seksuaalkuritegu (N=36)	8,5	10,0
§ 200, 214	Röövimine ja väljapressimine (N=96)	7,3	8,3
§ 117, 119-136	Muu isikuvastane kuritegu (N=114)	5,0	5,6
§ 199	Vargus (N=262)	5,4	5,8
§§ 201-213, 215-217 ¹	Muu varavastane kuritegu (N=43)	4,8	4,3
	Muu kuritegu (N=133)	3,5	3,9

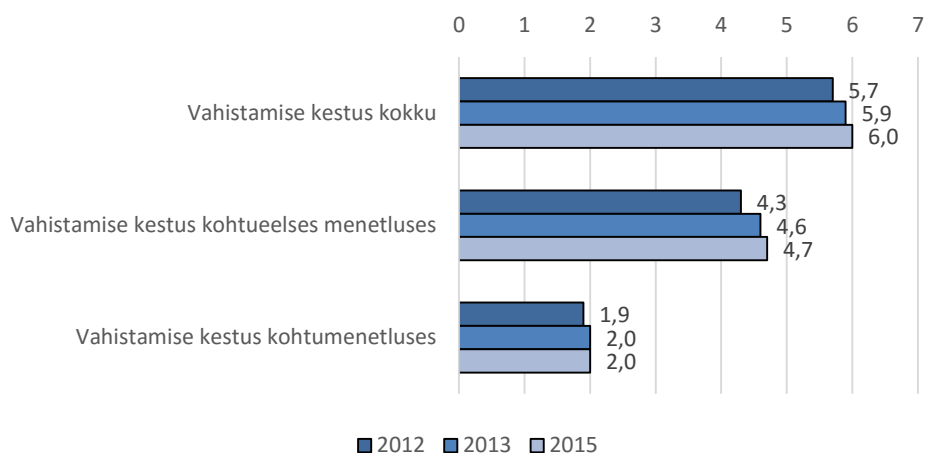
5.3. Vahistamise kestus menetlusetappides

Vahistamise kestus (mediaan) kohtueelses menetluses¹³ oli 2015. aastal 143 päeva ehk 4,7 kuud (aritmeetiline keskmine 131 päeva e 4,3 kuud). Kohtumenetluses¹⁴ oli vahistamise kestuseks (mediaan) 60,5 päeva e 2 kuud (aritmeetiline keskmine 112 päeva ehk 3,7 kuud). Kuigi 2015. aasta vahistamise kestus ei ole üks-ühele võrreldav 2012. ja 2013. aasta andmetega, võib öelda, et vahistamise kestus pikenes võrreldes 2013. aastaga kohtueelses menetluses 4 päeva võrra ning kohtumenetluses lühenes 0,5 päeva võrra.

¹² Kuriteoliigi puhul on arvestatud isiku esimese tõkendiga seotud kvalifikatsiooni, kui isik viibis vahi all vaid kohtueelses menetluses. Muudel juhtudel on arvestatud kvalifikatsiooni kohtu alla andmise tõkendi juures.

¹³ N=933 isikut.

¹⁴ N=918 isikut.

Joonis 3. Vahistamise kestus (mediaankeskmine) 2012., 2013. ja 2015. aastal vahi alt vabanenud isikute seas (kuudes)

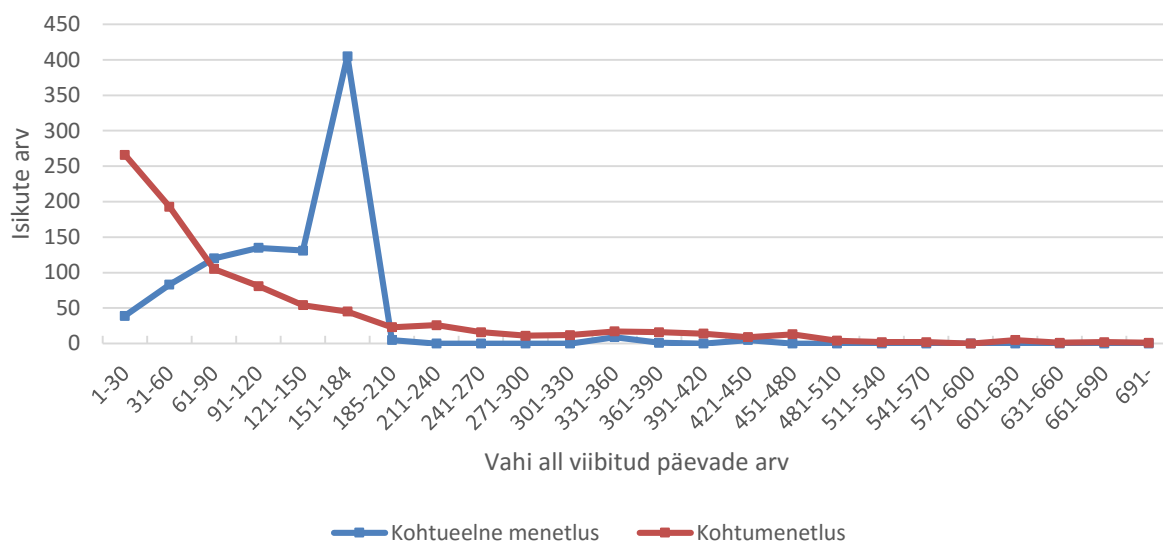
Kuriteoliigiti on menetlus pikem üldjuhul kohtueelses menetluses, erandiks on vaid tapmise, mõrva ja raske tervisekahjustuse kuriteod.

Tabel 11. Vahistamise kestus kuriteoliigi alusel (mediaan) kohtueelses ja kohtumenetluses kuudes¹⁵

§	Kuritegu	Kohtueelne menetlus	Kohtumenetlus
Esimese astme kuriteod		5,5 (N=481)	3,2 (N=473)
Teise astme kuriteod		3,6 (N=452)	1,3 (N=445)
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus	5,7 (N=58)	9,0 (N=55)
§ 183-190	Narkokuriteod	5,5 (N=272)	2,7 (N=266)
§ 141-146	Seksuaalkuritegu	5,8 (N=32)	4,0 (N=34)
§ 200, 214	Röövimine ja väljapressimine	4,9 (N=74)	3,0 (N=89)
§ 117, 119-136	Muu isikuvastane kuritegu	4,0 (N=92)	1,3 (N=101)
§ 199	Vargus	4,1 (N=225)	1,7 (N=245)
§§ 201-213, 215-217 ¹	Muu varavastane kuritegu	4,9 (N=37)	1,1 (N=34)
	Muu kuritegu	3,2 (N=143)	0,6 (N=94)

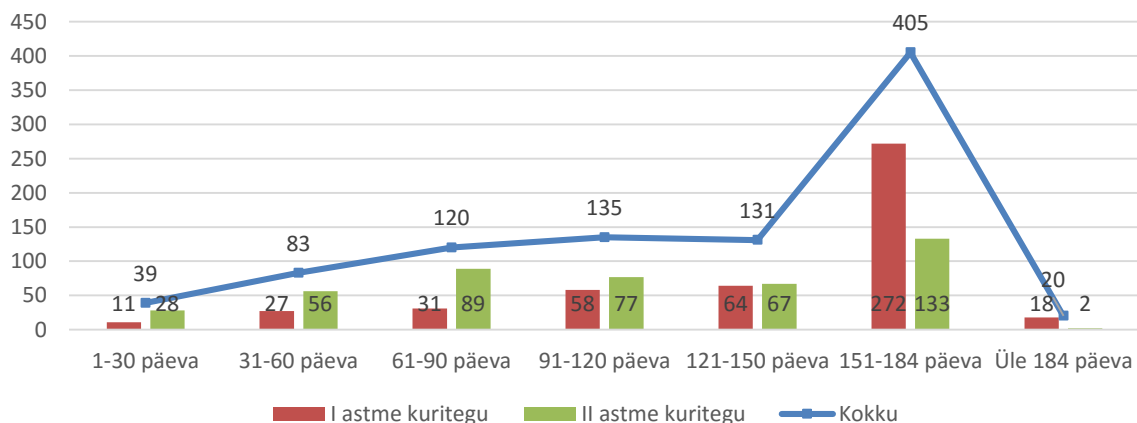
Kohtueelses menetluses võib kahtlustatav viibida vahi all kuni kuus kuud. 43% kohtueelses menetluses vahi alt vabanenutest viibis kohtueelses menetluses vahi all maksimaalse võimaliku aja (5 kuni 6 kuud). Kohtumenetluses domineerisid menetlused, mis lõppesid kuni ühe kuu jooksul (see tähendab seda, et kohtuotsus on tehtud samaaegselt või paari nädala jooksul pärast kohtu alla andmist).

¹⁵ Kohtueelse menetluse puhul arvestatud kvalifikatsiooni kohtueelse tõkendi juurest, kohtumenetluse puhul arvestatud kvalifikatsiooni kohtumenetluse tõkendi juurest.

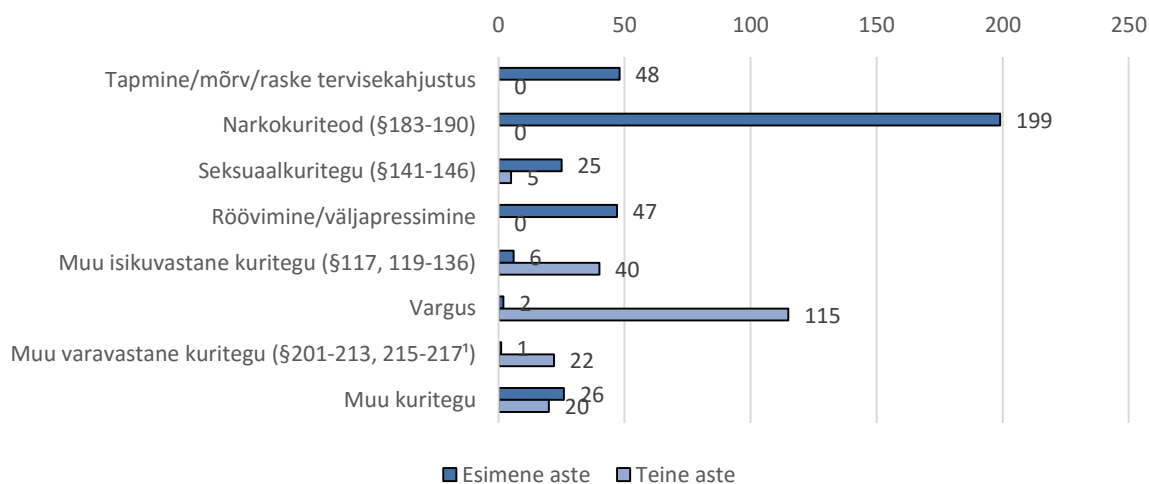
Joonis 4. Isikute arv vastavalt vahi all viibitud päevadele menetluse staadiumi järgi

Alates 01.09.2016 muutub oluliselt vahistamise kord ning üldjuhul tohib kohtueelses menetluses hoida teise astme kuritegudes kahtlustatavat vahi all senise kuue kuu asemel neli kuud. Kohtueelses menetluses üle 120 päeva vahi all viibinutest 64% olid kahtlustatavad esimese astme kuriteos. Üle 4 kuu (120 päeva) viibis teise astme kuritegudes 2015. aastal vahi all 202 kahtlustatavat.

Joonis 5. Vahistamise kestus kohtueelses menetluses

Esimese astme kuritegudes viibis kohtueelses menetluses vahi all peamiselt narkokuriteos kahtlustatav, neli korda vähem oli tapmises/mõrvas/raske tervisekahju tekitamises ning röövimises/väljapressimises kahtlustatavaid. Teise astme kuritegudes üle nelja kuu vahistatutest olid eeskätt kahtlustatavad varguses või isikuvastases kuriteos.

Joonis 6. Üle 120 päeva vahi all viibinud isikud kuriteo raskusaste järgi

Ülevaate koostamisel leiti kaks isikut, kelle osas ilmses võimalik probleem vahistamise tähtaja arvutamisel.

Isikud vahistati 31.07.2013 ning anti üldmenetluses kohtu alla 29.01.2014, seega viibisid vahi all kohtueelses menetluses 183 päeva. Kokkuleppemenetluses tehti kohtuotsus 25.11.2014. Ringkonnakohus tühistas apellatsioonipiiridest väljudes 19.01.2015 maakohtu otsuse ning tagastas kriminaalasja prokuratuurile.

Kuna kohus tegi määruse 19.01.2015, peaks jätkuma sellest kuupäevast ka vahistamise arvestus kohtueelses menetluses. Prokuratuurile tagastati toimik 09.02.2015 ning isikud vabastati vahi alt 10.02.2015. Selle arvutuse kohaselt kestis vahistamine kohtueelses menetluses 205 päeva.

Kuna isikutest ühele mõisteti kohtueelse menetluse vahistamisega samaaegselt vangistuslik karistus teises asjas (15.08.2013), on ebaselge, kas vahistamine kohtueelses menetluses jätkus või mitte.

Täiendavalt eemaldati analüüsi andmetest kümme isikut, kellele samaaegselt kohaldati nii vahistamist ühes kriminaalasjas kui ka vangistuslikku karistust teises asjas ning milles ei olnud võimalik üheselt järeldada, kas teises asjas karistuse mõistmisel lõpetati vahistamine esimeses asjas.

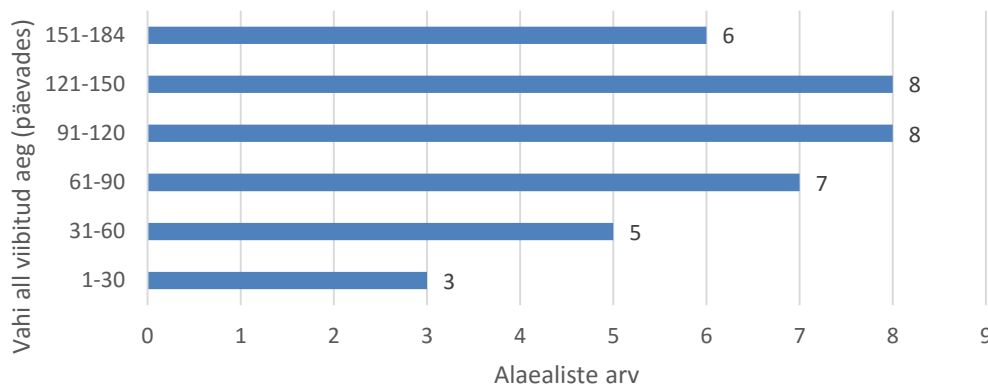
5.4. Alaealiste vahistamise kestus

Vahi alt 2015. aastal vabanenud alaealised (N=39) viibisid vahi all kokku (mediaan) 123 päeva ehk 4 kuud. Alaealised viibisid (mediaankeskmise) kohtueelses menetluses (N=37) vahi all 98 päeva ehk 3,2 kuud ning kohtumenetluses (N=27) 36 päeva ehk 1,2 kuud.

Tabel 12. Üle kahe kuu kohtueelses menetluses vahi all viibinud alaealised kuriteoliigiti, 2015

Kuriteoliik	Alaealiste arv
Tapmine/mõrv/raske tervisekahjustus	1
Röövimine/väljapressimine	8
Muu isikuvastane kuritegu (§117, 119-136)	7
Vargus	10
Muu varavastane kuritegu (§201-213, 215-217 ¹)	2
Muu kuritegu	1
Koond	29

Alates 01.09.2016 võib kohtueelses menetluses hoida alaealist kahtlustatavat vahi all senise kuue kuu asemel kaks kuud. Üle kahe kuu (üle 60 päeva) viibis kohtueelses menetluses vahi all 29 alaealist.

Joonis 7. Kohtueelses menetluses vahi all viibinud alaealised vahi all viibitud päevade järgi

5.5. Vahistamise kestus menetlusasutuse järgi

5.5.1. Prokuratuuris

Kohtueelses menetluses on vahistamise aeg pikem Viru ringkonnaprokuratuuri ning riigiprokuratuuri kriminaalasjades.

Tabel 13. Vahistamise kestus prokuratuuri järgi 2015. aastal lõppenud kohtueelse menetluse vahistamistes

Prokuratuur	Mediaan keskmine	Aritmeetiline keskmine
Põhja ringkonnaprokuratuur (N=446)	4,4 kuud	4,1 kuud
Lõuna ringkonnaprokuratuur (N=145)	4,4 kuud	3,9 kuud
Lääne ringkonnaprokuratuur (N=91)	4,1 kuud	3,8 kuud
Viru ringkonnaprokuratuur (N=200)	5,5 kuud	5,0 kuud
Riigiprokuratuur (N=51)	5,8 kuud	5,4 kuud

5.5.2. Kohtus

Tartu maakohtu tööpiirkonnas oli vahistamise kestus kõige lühem. Kohtumenetluses oli vahistamise kestus kõige pikem Viru ning lühem Tartu maakohtus.

Tabel 14. Vahistamise kestus kuudes (mediaan) maakohtu järgi 2015. aastal lõppenud vahistamistes

Kohus	Koond	Kohtueelne menetlus	Kohtumenetlus
Harju maakohus	6,1 (N=559)	4,5 (N=492)	2,1 (N=509)
Pärnu maakohus	5,6 (N=107)	4,0 (N=90)	1,7 (N=78)
Tartu maakohus	5,5 (N=170)	4,4 (N=148)	1,4 (N=153)
Viru maakohus	6,5 (N=201)	5,5 (N=203)	2,5 (N=178)